

1872

Disputatio de Graecorum proverbio, automatoi d'agathoi agathōn epi daitas iasin

Arnold Hug

[Let us know how access to this document benefits you.](#)

Follow this and additional works at: <http://repository.brynmawr.edu/digitizedbooks>

 Part of the [Classics Commons](#)

Custom Citation

Hug, Arnold. 1872. *Disputatio de Graecorum proverbio, automatoi d'agathoi agathōn epi daitas iasin*.

This paper is posted at Scholarship, Research, and Creative Work at Bryn Mawr College. <http://repository.brynmawr.edu/digitizedbooks/38>

For more information, please contact repository@brynmawr.edu.

88.P5
VHu

4

VNIVERSITATI LITTERARIAE
LVDOVICO-MAXIMILIANEAE

ANTE HOS CCCC ANNOS CONDITAE

SOLLEMNIA SAECVLARIA

KAL. AVG. ANNI MDCCCLXXII

CELEBRANTI

RITE GRATVLANTVR

VNIVERSITATIS TVRICENSIS RECTOR ET SENATVS.

IN EST

ARNOLDI HVG DISPVTATIO

DE GRAECORVM PROVERBIO :

αὐτόματοι δ' ἀγαθοὶ ἀγαθῶν ἐπὶ δαίτας ἔασι.

TVRICI

TYPIS ZVERCHERI ET FVRRERI

1872.

VNIVERSITATIS LITTERARIAE
LVDOVICO-MAXIMILIANEAE

RECTORI ET SENATVI

VNIVERSITATIS TVRICENSIS

RECTOR ET SENATVS

S.

"Ακκλητον ἦκεν ἐπὶ δεῖπνον Graecis tam rusticum atque inhumanum uidebatur ut in eorum comoedia is qui quamuis non esset inuitatus comuiuiis interesse soleret in irrisiōnem incideret grauissimam. Quis enim ignorat illud Epicharmi:

*συνδειπνέω τῷ λῶντι, καλέσαι δεῖ μόνον,
καὶ τῷ γὰρ μηδὲ λῶντι, κῶνδ' ἐν δεῖ καλεῖν?*

Idem poeta iam quantopere despiceret id genus homines apertissime significauit: ad sordidam enim et seruilem eius adulationem cuius hospitalitate abuti uelint se descendere profitentes eos inducit hisce uerbis quae sequuntur:

*τήνῃ δὲ χάρις τ' εἰμὶ καὶ ποιεῶ πολὺν
γέλωτα καὶ τὸν ἰστιῶντ' ἐπαινέω,
καὶ κά τις ἀντίον τι λῆ' τήνῃ λέγειν
τήνῃ κυδαζόμην τε καὶ π' ὧν ἡχθόμαν.*

Epicharmum autem poetam Siciliensem qui teste Athenaeo (VI 235 F) primus hanc personam induxerat secuti sunt Attici comici permulti. Quo nomine eam ille significarit prorsus ignoratur: hi autem post-

quam Eupolis generaliori adsentatoris h. e. *κόλακος* nomine usus est in celeberrima illa fabula, quae *κόλακες* inscripta in Callia eiusque sociis exagitandis uersabatur, inde a mediae quam dicunt comoediae temporibus¹⁾ Ararote Aristophanis filio in Hymenaeo ut uidetur prae-eunte *παράσιτους* eiusmodi homines adpellare consueuerunt. Testimonio sunt cum ampla ex diuersis fabulis exhausta fragmentorum multitudo quorum maxima pars Athenaei sedulitati debetur tum etiam fabulae hoc ipso nomine insignitae Alexidis Antiphanis Diphili. Est uero etiam ubi nomen uariant: *παράμασῆτης* quod idem fere significat, inuenitur apud Alexin Mein. F. C. III 492, apud Timoclem III 597; *παράμασύντης* Alexid. III 486 Ephipp. III 328 ubi *παράβόσκειν* quoque uerbum extat:

ἐμασώμεθ' οὕτως ἀνδρικῶς ὅς' εἴχομεν

καὶ γὰρ παράμασύντας τινὰς παράβόσκομεν

quibus addas Hesychii glossam: *μασύντης παράσιτος*, quae fortasse ex comico aliquo fluxit. *Ἐπισίτιος* deinde parasitus adpellatur Timocl. III 610, qua uoce proprie significatur is qui pro alimento accipiendo seruit cf. Athen. VI 246 F.; sic etiam uerbum *ἐπισιτίζεσθαι* eodem sensu iam apud Pherecratem in fabula quae *Γράες* inscripta est usurpatum est Mein. II 266: in eodem fragmento parasitus comice uocatur *λαρυγγικὸς ἐπὶ μισθῷ ξένος*. Eodem etiam pertinet *τρεχεδείπνου* nomen, quod Athenaeus ex Alexide nobis tradidit VI 242 C.; conferas deinde *ἀσύμβολοι* uocem apud Diphil. IV 411 alios. Cur autem nec *παράμασῆτης* nec *ἐπισίτιος* nec aliae id genus uoces in fabularum titulis ipsis adhibitae sint, quippe quibus aut comica quaedam uis aut generalior insit notio, non est quod longius exponam. Eupolidis tamen

¹⁾ In Xenophontis conuiuio in quo Philippus *γελοιοποιός* cum parasiti persona quae a comoedia describitur omnibus numeris congruit, frustra *παράσιτον* nomen quaeras.

exemplum posterioribus temporibus Menander secutus est in ea fabula quae inscripta est *κόλαξ*: ex qua Terentius confitetur se „personas transtulisse in Eunuchum suam“. De Philemonis Colace rem incertam esse ostendit Mein. IV 155.

Has autem comicorum reliquias in quibus haec de qua dixi persona exagitur si perlegeris, ab aliis aliter eam describi inuenies: qua de re adeas O. Ribbeckii libellum: über die mittlere und neuere attische Komoedie pg. 32 seqq. Irridetur enim eorum edacitas (apud Diphilum alios), quae ne loqui quidem eos sinit, irridentur turpes atque inurbani quibus in edendo utuntur mores (apud Alexin), irridetur quod iam in Epicharmi fabula factum erat turpissima adsentatio qua etiam insulsissima domini dicta admirari se simulant: irridentur ipsorum facetiae scurriles quibus student risum mouere conuiuarum. His enim artibus cauere solent ne si *ἄκλιτοι* uenerint aut ui propellantur aut miserrime uapulent: quod lepidum in modum Acestori cuidam factum esse narratur in Eupolidis *κολάκων* fragm. 1 (Mein. II 485). Qui igitur parasitus esse uult, in eo insit necesse est et impudentia et facilitas quaedam, qua omnibus rebus aduersis nil admirari suum tamquam clipeum opponat ut ait Diphilus IV 406: *οὐ δέῃ παρασιτεῖν ὄντα δυσάρεστον σφόδρα*. Haec autem facilitas morum coniuncta esse debet cum fortitudine quadam qua etiam polleat ad plagas sustinendas. Ac re uera fuisse inter eos, quibus robur et aes triplex circa pectus esset, ut ne si miserrime quidem flagris fustibus colaphis uapulassent deterrentur quominus denuo in alienas epulas irruerent, ubicumque culinae odor adlexisset eos, Eupolidis uerbis demonstratur quibus secundum Meinekii restitutionem II 487 describit eos, quos

*οὐ πῦρ οὐδὲ σίδηρος
οὐδὲ χαλκὸς ἀπείργει
μὴ φοιτᾶν ἐπὶ δειπνον.*

Vide etiam Aristophontem, a quo parasitus lepide adpellatur *ὑπομένειν πληγὰς ἄκμων* III 357, Axionicum III 534 alios.

Hi igitur uiri fortes, quos tanquam optimates inter parasitos esse indicat Alexis *ἐνποροῦντας* eos uocans eosque opponens *τοῖς ἀλλοῦσιν* III 434, fortitudine sua atque adulandi sollertia id adsequebantur, ut domini quidam quos *τρέφοντας* dicunt eos saepissime ad cenam uocarent; apud Diphilum parasitus ipse dicit IV 404: *ὅταν με καλέσῃ πλούσιος δείπνον ποιῶν; σίτησιν* enim eis tribui h. e. idem quod Olympionicis Timocles III 595 significat: *οὐ γὰρ μὴ τίθενται συμβολαί, πρυντανεῖα ταῦτα πάντα προσαγορεύεται*. Idem uero homines quamquam industria sua ac strenuitate *τρέφοντας* suos inuenerunt, tamen ne nunc quidem a consuetudine desistunt ad illos ipsos uel ad alios etiam si uocati non sint ueniendi: ita ut diuites nonnulli qui hoc bene norint propter id ipsum ne semel quidem eos inuitare omittant: quid enim, inquiunt illi, lucri tibi erit, si non uocaueris? ueniet ille nihilo setius. Qualem inuitationem desperatione extortam nitide expressit Apollodorus Carystius IV 449: *καλῶ δὲ Χαιρεφῶντα· κἂν γὰρ μὴ καλῶ ἄκλητος ᾗξῃ*. Illud autem conamen quod *ἄκλητον ᾗκειν* uerbis indicatur cum ne his exercitatissimis quidem fortissimisque parasitorum inprimis si in domini minus noti aedes irrumperent ab omni periculo esset liberum, maxima cum cautione uel dolo rem suam agere solebant ut ianitores saltem qui primi intrantes uiderent deciperentur. Ita „Chaerephon ille nouus“ quem Apollodorus Carystius inducit IV 447 sic sese in conuiuium nuptialia sollemnia praecedens insinuauit, quod sponsus amicis suis separatim adparasse uidetur, ut sportula munitus incederet fingens sese a sponsa uenire atiles adferentem, quas illa ad hoc conuiuium sponso suo mittere uellet dono. Quam facultatem insinuandi in alienam cenam inter alia bellissime excogitata cognomina quibus se

ipse parasitus ornat apud Antiphanem III 111 hoc modo indicat ut sese muscam adpellet: *δειπνεῖν ἄκλητος μυῖα*, quocum conferas quod idem poeta iocatur III 134: parasitos cum muscis Olympicis comparans quibus ex Plin. hist. nat. XXIX 6, 34 constat Eleos tauro deo cuidam quem Myioden uocabant immolato ut abirent persuadere consueuisse. Sin autem limine feliciter superato post aliquantum temporis a conuiuiis uel a domino ipso deprehenderentur ad lepidas excusandi ambages confugiebant eius generis quod Diodorus Sino- pensis exponit III 544: nobilissimam hanc esse parasitandi artem utpote inuentam a Ioue ipso cum ceterae omnes profectae essent a sapientibus quidem, at hominibus:

*ἐπὶ κλίνῃς ἴδω
ἐστρωμένῃς καὶ τὰς τραπέζας εὐπρεπεῖς
καὶ τὴν θύραν ἀνεωγμένην, εἰσερχομαι
ἐνθάδε σιωπῇ καὶ ποιήσας εὐσταλῇ
ἐμμενέον ὥστε μὴ ᾗ νοχλεῖν τὸν συμπότην.
πάντων ἀπολαύσας τῶν παραπεσθέντων, πιών,
ἀπέρχομαι οἷκαδ' ὥσπερ ὁ Ζεὺς ὁ φίλιος.*

Distinguendae inter se igitur sunt duae locutiones quarum prior est: *ἀσύμβολον εἶναι* uel *δειπνεῖν*, pro quo etiam comice Timocles III 596: *ἀσύμβολον κινεῖν ὀδόντας* dixit, Ephippus III 338 *ἀσύμβολον χεῖρα προσβάλλειν βορᾷ*; ex uulgari sermone ductum quod item comici saepe dicunt *τάλλοτριά δειπνεῖν* cf. Xen. Com. I, 11²) — quibus omnibus parasitus significatur siue vocatus aduenit siue inuocatus; altera autem

²) Liceat etiam lusum adponere Matronis parodiarum scriptoris apud Athen. IV 134 D

*σχεδόθεν δέ οἱ ἦν παράσιτος
Χαιρεφών, πεινῶντι λάτρε' ὄρνιθι ἐοικώς
νήστης, ἀλλοτριῶν ἐν εἰδῶς δειπνοσυνάων.*

ἄκλητος uox id quod per se patet inuocatum tantum indicat. Coniungitur cum *ἦκειν* uel *εἰσδῦναι* uerbis (apud Apollod. Car.) cum *ἐπὶ δεῖπνον ἐλθεῖν* (apud Cratinum) *πέτεσθαι* (apud Antiphanem); conferas etiam Aristophanem ipsum in *Δράμασιν ἢ Κενταύροις* II 1057 (= Dind. fr. 266): *χωρεῖ δ' . . . ἄκλητος αἰεὶ δειπνήσων* quod de Hercule dictum esse Bergkiius arbitratur; poeticum deinde colorem habet *αὐτόκλητος* uocabulum in Plut. symp. VII 6 extrem., adhibetur praeterea *αὐτόματος* de quo postea uidebimus, apud Lucian. Lexiph. 9, Jou. trag. 37 inuenitur *αὐτεπάγγελτοις*. — *ἀσύμβολον* autem esse posse etiam *κληθέντα* uide sis in scholiis ad Theocr. Id. VII 28:

ὅστις ἐπὶ δεῖπνον ὄψῃ κληθεὶς ἔρχεται
ἢ *χωλός* ἐστὶν ἢ οὐ δίδωσι *συμβολάς*.

Medium quendam locum inter *ἀκλήτους* et uocatos obtinent ei qui ipsi non uocati a domino cenae adducuntur ab eorum aliquo qui inuitati sunt: Plut. Symp. VII 6: *τὸ δὲ τῶν ἐπικλήτων ἔθος οὕς νῦν σκιὰς καλοῦσιν* et q. seqq. Quamquam *ἐπικλήτους* quos Aristophanes Pac. 1266 nominat falso puto ab interpretibus huc trahi, quia ibi nihil causae est cur de „extraordinariis“ conuiuiis cogitemus; *ἐπικλητος* igitur uox cum recte a scholiasta Aristophanis *κεκλημένος εἰς δεῖπνον* explicari mihi uideatur ut idem sit ac simplex *κλητός*, haec quam Plutarchus eius notionem nobis proponit recentioribus temporibus exorta esse putanda est, id quod confirmatur etiam eo quod in ceterorum comicorum fragmentis non extat. Nec magis Plato eam nouit loco celeberrimo Conu. 174 B seqq. Quod uero *σκιὰς* Plutarchus hos conuiuias nunc adpellari dicit, id nescio an ex latino sermone haustum sit: ubi umbras eos nominari ex Horatii duobus locis, Sat. II 8 22, Ep. I 5 28, res est nota. Hoc quidem apertum aptissime hanc umbrae uocem siue a Graecis prius hoc factum est siue a Latinis ad-

hibitam esse ad significandos eos quibus, ut umbra a corpore pendet nec separari se ab eo unquam sinit, sic uestigiis eius conuiuiae esset instandum, qui eos domino cenae nescio inuitasset: subtilitatem autem ipsam distinguendi hos ἐπικλήτους ab ἀκλήτοις ceteris recentioris esse aetatis, ubi mos ille iam inualuerit, testimonio sunt quae apud Plutarchum sequuntur. Qui quod hoc loco ad Platonem prouocat in cuius Conuiuio Socrates ipse inuitatus Aristodemo ut secum ad Agathonis cenam ueniret persuaserit, monendum est hoc quoque pertinere ad illa in quibus diuinus ille et philosophus et poeta Xenophontem ita imitatus est ut simul quae apud hunc mediocria et uulgaria essent altiore quadam et subtiliore excoleret ratione.³⁾ In Xenophontis enim Conuiuio postremus intrat Philippus γελωτοποιός eius prorsus generis, quale a comicis describitur: δειπνεῖν τὰλλότρια paratus (I 11). — νομίσας γελοιότερον εἶναι τὸ ἀκλήτον ἢ τὸ κεκλημένον ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ δειπνον, etsi nondum παράσιτος adpellatur, quod supra commemorauimus pag. 2 not. 1. Secutus est quodammodo Plato, secuti esse etiam uidentur alii conuiuiorum scriptores, ita ut inuocati persona inde a Xenophonte tanquam id genus scriptionum propria habita sit: uelut

³⁾ Quod enim multis abhinc annis contra C. F. Hermannum disputans in Philol. VII 683—695, »über das gegenseitige Verhältniss der Symposien des Xenophon und Plato,« ego demonstrare studui, Platonem conuiuium suum post Xenophontem scripsisse, id firmiter me etiam nunc tenere nec ullo modo eis argumentis quae egregius ille uir cuius aduersarius factus eram in Philol. VIII 329 seqq. mihi iratius quam uerius obiecit, ab hac sententia deduci potuisse hac oblata occasione monitum uelim. Adsensum in hac re tuli Koechlyi Bernhardyi (uide Rettigii scriptionem academicam Bern. 1864) Rettigii ipsius quamuis de leuioribus rebus a me dissentientis: in eandem partem inclinare uidetur etiam G. Sauppius, quanquam dubitanter loquitur uti solet: (cf. editionem Xenophontis operum Tauchnitzianam V p. 70). Magnam denique uoluptatem illis annis iuuenis perceperam eo quod mihi nuntiatum erat Boeckhio quoque qui ipse primus hanc sententiam, cuius ueritatem accurate demonstrare studebam, obiter proposuisset in libello anno 1811 de simultate X. et Pl. edito, me commentationem meam probasse-

in Luciani Conuiuiο 12 ἐπεισέπεσεν ὁ κυνικὸς Ἀλκιδάμας ἄκλητος
ἐκεῖνο τὸ κοινὸν ἐπιχαριεντισάμενος, τὸν Μενέλαον αὐτόματον ἤκοντα,
qui mirum quam perfecte hoc impudentiae munere functus est.

Verum enimvero postquam permultis exemplis demonstraui-
mus quanto fuerit dedecori non uocatum ad conuiuia accedere, si quis
quaerat ubi sit laudata illa omnium antiquarum nationum hospitalitas,
quae quantopere apud Graecos floruerit non solum ex Homero sed
etiam ex posterioris aetatis scriptoribus praeclarissimis exemplis elucet,
ei in hunc modum erit respondendum: apud comicos uel conuiuiorum
scriptores non agi de peregrinis uel hospitii iure cum domino cenae
coniunctis sed de eiusdem loci incolis, hospitalitatem deinde erga
ciues uel eiusdem urbis incolas in hoc ipso positam fuisse, ut ditiores
uiri alios ἐπὶ δεῖπνον uocarent, cum uocarentur hospites ἐπὶ ξένια;
uersari denique comoedias in describendis urbium Graecarum con-
dicionibus, in quibus omnibus eandem opinionem de immodestia eius
qui se alienis epulis obtruderet ualuisse consentaneum sit solis ex-
ceptis Cyrenaeis si Alexidi credendum Mein. III. 492:

Ἄνθρωπος εἶναι μοι Κυρηναῖος δοκεῖς.
καὶ κεῖ γὰρ ἂν τις ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἕνα καλῇ,
πάρεισιν ὀκτωκαίδεκα ἄλλοι καὶ δέκα
ἄρματα συνωρίδες τε πεντεκαίδεκα

uel etiam Myconiis; in sterili enim insula ut in Mycono hoc non
fuisse turpe quod ex Archilocho Athen. I 7 F uerbis ἀκλήτου ἐπεισπαί-
οντος εἰς τὰ συμπόσια Μυκονίων δίκην nobis notauit nemo mirabitur.⁴⁾

⁴⁾ Lepidissime etiam Damis Epicureus (Luc. Jou. trag. 37) diis quasi quandam
barbariam exprobat qui Aethiopum hospitio abutantur: ἕθως γοῦν αὐτοῖς συνεχῶς ἵεναι
παρ' αὐτοὺς μετὰ δαῖτα καὶ αὐτεπαγγέλτοις ἐνίοτε.

Sed nulla lex sine exceptione. Cum enim facile etiam in urbibus accidere posset ut in eo quod quis non inuitatus ad cenam ueniret inesset aliquid honorifici gratiosi lepidi, ut aut dominus cenae ipse summo honori id sibi duceret aut qui ueniret illi hoc honori ducendum esse putaret, in promptu etiam erant proueria quaedam quibus id factum esse atque rectissime quidem factum excusaretur. De his nunc dicere in animo est: omnia haec ad unam sententiam redire mecum uidebis.

Ex poetis vel prosae orationis scriptoribus haec habeo quae adferam:

1. Ex ignoto poeta qui Bergkio comicus fuisse uidetur Poet. lyr. gr. pg. 704 (Athen. I 8 A): ἀγαθὸς πρὸς ἀγαθοὺς ἄνδρας ἐστιασόμενος ἦκον· κοινὰ γὰρ τὰ τῶν φίλων. ἀγαθὸς — ἦκον posterioribus omissis etiam ab Eustathio ad Il. Σ 376, pg. 1148 laudantur tamquam Archilochi ipsius uerba.

2. Archilochi fr. 78 B: ab eodem Athenaeo l. l. adlatum

... πολλὸν δὲ πίνων καὶ χαλίκρητον μέθυ
οὔτε τίμον εἰσενεγκῶν
οὔτε μὲν κληθεῖς . . . ἤλθες, οἷα δὲ φίλος (φίλοις)
ἀλλὰ σ' (ῆ)γαστήρ νόον τε καὶ φρένας παρήγαγεν
εἰς ἀναιδίην.

In tertio uersu Meinekium quam Bergkium in supplementis sequi malui, quod additum illud φίλοις ceteris huius prouerbii formis magis respondere uideretur. Quamquam ex uerbis ipsis non patet utrum amicus uocatus an inuocatus adesse solere dicatur: tamen hoc alterum eandem ob causam praefero, quia sic demum prouerbiū congruit cum reliquis. Quod si recte disputaui non ob id uituperatur ille quod ἀσύμβολος (u. 2) et inuocatus (u. 3) uenerit sed quod etsi ut

amicus ad amicos ita uenerit tamen ad intemperantiam impudentiam-
que se abripi sit passus.

3. Bacchylides fr. 33 (ex Athen. V 178 A):

Bacchylides δὲ περὶ Ἡρακλέους λέγων ὥς ἦλθεν ἐπὶ τὸν τοῦ Κήρυκος
οἶκον φησὶν

ἔσται δ' ἐπὶ λάϊνον οὐδόν,
τοὶ δὲ θοίνας ἔντυον, ὧδ' ἔ' ἔφα·
αὐτόματοι δ' ἀγαθῶν
δαΐτας εὐόχθους ἐπέρχονται δίκαιοι
φῶτες

quod confirmatur etiam a Zenobio II, 19: αὐτόματοι δ' ἀγαθοὶ
ἀγαθῶν ἐπὶ δαΐτας ἵενται: οὕτως *Βακχυλίδης* (sic nunc legendum
ex codice quodam apud Miller. *Mélanges de lit. grecque* p. 380 [cf.
Leutsch. in philol. Anzeiger I pg. 109] pro corrupto Ἡράκλειτος quod in
Ἡσίοδος Schneidewinus mutari uoluerat) ἐχρήσατο τῇ παροιμίᾳ, ὥς Ἡρα-
κλέους ἐπιφοιτήσαντος ἐπὶ τὴν οἰκίαν Κήρυκος τοῦ Τραχυνίου, καὶ οὕτως εἰπόντος.
Prius illud οὕτως uidetur ad sententiam tantum spectare. Eodem etiam
pertinet mutilum Schol. Plat. ad Conu. 174 B de Hercule et Ceyce
testimonium.

4. Cratinus in Pylaea ex Schol. Platon. ad l.l. = Mein. fr. II 111.

οἷδ' αὖθ' ἡμεῖς, ὥς ὁ παλαιὸς
λόγος, αὐτομάτους ἀγαθοὺς ἰέναι
κομψῶν ἐπὶ δαΐτα θεατῶν.

5. Liban. Epist. 84: Κέλσος γὰρ ὁ τῶν παρ' ἡμῶν ἄριστος, τῶν δὲ
ἐκεῖ μετὰ σὲ τοῦτο ἀκούσαι πρόπων, αὐτόματος ἐπ' ἀγαθῶν συνέδριον
ἀγαθός.

6. Nicetas Eugenianus III 259 (Hercher scriptores erot. II p. 468)
ἀεὶ τὸ φιλοῦν αὐτόκλητον, φιλότης. Haec duo exempla Schnei-
dewini diligentiae debentur ad Zenob. II 19.

7. Plut. qu aest. sympos. VII 6 fin. Φιλίππῳ μὲν γὰρ ἐδόκει τῷ γελωτοποιῶ τὸ αὐτόκλητον ἐπὶ δεῖπνον ἐλθεῖν· γελοιότερον εἶναι τοῦ κεκλημένου· ἀγαθοῖς δὲ καὶ φίλοις ἀνδράσι παρὰ φίλους καὶ ἀγαθοὺς σεμνότερόν ἐστι καὶ ἥδιον, ἂν μὴ καλέσασσι μηδὲ προσδοκῶσιν ἐν καιρῷ παραγίγνωνται μετὰ φίλων ἐτέρων et q. seqq.

8. Similem eiusdem prouerbii periphrasin facile deprehendas in Demetrii Phalerei uerbis apud Athenaeum V 177 F: οἶμαι γὰρ ἕκαστον τῶν χαριέντων ἀνθρώπων ἔχειν καὶ οἰκειὸν καὶ φίλον, πρὸς ὃν ἂν ἔλθοι θυσίας οὔσης τὸν καλοῦντα μὴ περιμένας.

Quibus accedunt grammaticorum testimonia:

1. Paroemiographorum Zenob. II, 19: αὐτόματοι δ' ἀγαθοὶ ἀγαθῶν ἐπὶ δαίτας ἔνται, eiusdem II, 46: eadem forma nisi quod ἔασιν pro ἔνται ibi scriptum est; ibidem cum illa comparatur haec noua forma: ἀκλητὶ κωμάξουσιν ἐς φίλων φίλοι; idem nisi quod ἐς φίλους apud nonnullos extat legimus apud Diogen. I 60. Apost. I 92. Macar. I 69. Gregor. Cyr. Cod. Mosq. I 78 etc.: hi omnes utramque exhibent formam. Mantiss. Prou. I 30: αὐτόκλητοι κωμάξουσιν φίλοι παρὰ τοῖς φίλοις.

2. Aliorum grammaticorum Suidas s. u. ἀκλητὶ utramque prouerbii formam habet, Eustath. Il. pg. 1148 et pg. 247 alteram, Schol. ad Platonis Conu. 174 B priorem. Memorabile etiam est scholion ad Lucian. Conu. 12: Ἀλκιδάμας αὐτόματος ἦλθεν, αὐτόκλητος· οἱ γὰρ οἰκεῖοι καὶ γνήσιοι (h. e. αὐτόματοι ἦκουσιν) ἦν δέ τις μὴ τοιοῦτος παρεισέφρησε, διεβάλλετο cf. Eustathium quoque ad Il. pg. 1148 qui eadem ex antiquioribus fontibus profert. In his uerbis οἰκεῖοι sunt φίλοι, γνήσιοι autem ἀγαθοί.

Inde igitur adparet hoc prouerbum, cuius ex scriptoribus et antiquis et recentioribus octo uel si dubitare uelis de altero quod in

Archilocho deprehendere nobis uidebatur, septem certissima praeter grammaticorum auctoritates testimonia supra exhibuimus, ipsis testium uerbis adlatis, et antiquum fuisse et notissimum. Confirmatur id etiam Cratini uerbis: ὡς ὁ παλαιὸς λόγος. Ac profecto tale prouerbum quo et simplicissime et elegantissime indicaretur amicitia et hospitalitas quae inter bonos esse deberet, haud indignum erat quod a multis cognosceretur. Vide etiam quomodo bonorum et amicorum uel propinquorum notiones permutentur; utramque notionem coniunctam inuenies in primo et septimo exemplo et in Luciani scholiasta.

Iam uero duplex fuisse prouerbum ad illum Platonici Conuiuii locum 174 B interpretes clamant ad unum omnes, et ita quidem duplex, ut non solum, quod supra iam factum esse uidimus, similes inter se notiones permutarentur, sed ut in altera forma alteri contraria inesset sententia. Praeter enim illud αὐτόματοι δ' ἀγαθοὶ ἀγαθῶν ἐπὶ δαίτας ἵασιν uel ἵενται quod ab omnibus agnoscitur fuisse etiam dicunt hoc: αὐτόματοι ἀγαθοὶ δειλῶν ἐπὶ δαίτας ἵασιν pro quo nuper etiam δειλοὶ δειλῶν propositum est. Quodsi concedam fieri posse ut prouerbia quaedam inter se repugnent sic ut quod hic pro certo adfirmatur uel praecipitur idem negetur illic uel dissuadeatur, tamen meo iure quaeram equidem, quod eius generis exemplum unquam sit inuentum ubi haec prouerbia eisdem efferantur uocibus praeter unam illam, qua ut contraria sint efficiatur. Sed esto hoc: testes audiamus. Paroemiographorum unus Zenobius noui huius prouerbi: ἀγαθοὶ δειλῶν testis est (II 19): praeter eum Athenaeus V 178 A, et scholium Platicum huic de quo diximus loco adscriptum: apud omnes ceteros et grammaticos et paroemiographos et scriptores ipsos his ex-

ceptis quos testimonii causa adfert Zenobius altissimum de hoc pro-
 uerbio silentium. Quo accedit quod statim adparet hos tres testes pro
 uno esse habendos (siue Didymus fuit siue etiam Aristophanes Byzan-
 tinus) cum hauserint ex uno eodemque fonte qualicunque inter se
 ratione cohaerent. At poterat hic unus ad quem omnia redeunt
 grammaticus grauissimus esse auctor, si ex poetis uel aliis scrip-
 toribus exempla adferret. Quae res quomodo se habeat uidea-
 mus: praeter Eupolin et Platonem nemo nobis indicatur, a
 quo hoc prouerbum usurpatum laudatumue sit. Et quod Zenobius
 postquam solitam quam diximus prouerbi formam Bacchylidis testi-
 monio confirmauit, pergit in hunc modum: *Εὐπολὶς δὲ ἐν χρυσῷ γένει*
ἐτέρως φησὶν ἔχειν τὴν παροιμίαν· αὐτόματοι δ' ἀγαθοὶ δειλῶν ἐπὶ δαΐτας ἵασιν
 hoc de Eupolidis fabula, cui aureum uellus nomen erat, testimonium
 facile dicas Platonis scholiastae uerbis refutari, apud quem statim
 Cratini illos quos supra cognouimus uersus nulla re addita uerba
 sequuntur haec: *καὶ Εὐπολὶς ἐν χρυσῷ γένει*, ita ut si scholiastam au-
 dias, ex eo consequatur, Eupolin eodem esse prouerbio usum quo
 Cratinum h. e. *αὐτόματοι ἀγαθοὶ ἀγαθῶν* e. q. seqq.

Quodsi ex aequo haec duo testimonia scholiastae et Zenobii pon-
 derare uelis, uix diiudices utram formam Eupolis adhibuerit, quippe
 de quo inter se pugnent ei duo quos testes adhibuimus, quando-
 quidem neuter hoc gratum nobis fecit, ut uerba poetae ipsa, qualia
 in contextu orationis erant, nobis ante oculos poneret. Sin uero, quae
 Rettigii sententia est, scholiastae uerba corrupta esse ratus uel quod
 Leutschius uoluit (pg. 109) errasse eum, Zenobii testimonium illi
 antepone uolueris, ita ut accuratius ille putetur quam scholiasta
 grammatici ipsa uerba laudasse, tum etiam accurate oportebit uerba
 eius interpretari: *ἐτέρως φησὶν ἔχειν τὴν παροιμίαν*. Quae si quid uideo

sic sunt explicanda, ut non tantum significant: „aliam huius proverbii formam protulit“, quod graece esset: *παρ' ᾧ ἐτέρως ἔχει ἢ παροιμία*, sed ut eius esse accipiantur qui quodam modo ipse confessus se a uulgo proverbio discedere correxerit id quod uulgo soleret dici. Hanc autem quae comicum decet siue parodiam dicis siue emendationem proverbii alicuius quam per iocum proposuerat Eupolis in serium uertisse uidetur grammaticus. Haec de testimonio ex Eupolide adlato. Comicus autem poeta si quod proverbum mutauit uel emendauit, haud licet quod loco ueteris substituit, hoc et ipsum prouerborum numero habere.

Superest igitur unus Plato ex Zenobii uerbis qui sic pergit: *καὶ ὁ Πλάτων ἐν τῷ συμποσίῳ οὕτως αὐτῇ ἐχρήσατο*: quibuscum conuenit lemma Platonici scholii; ex Athenaei autem uerbis qui l. l. haec habet: *αἱ δὲ παροιμίαι ἣ μὲν φησι »αὐτόματοι δ' ἀγαθοὶ ἀγαθῶν ἐπὶ δαΐτας ἴασιν«, ἣ δὲ »αὐτόματοι ἀγαθοὶ δειλῶν ἐπὶ δαΐτας ἴασιν«* utrum prouerborum quae ille quoque distinguit tribuerit Platoni haud dispicias. Necessario igitur quamuis ἄκοντι θυμῷ coactus sum etiam de hoc uexatissimo Platonis conuiuii loco disserere, de quo nuper disputauerunt Rettigius programme Bern. anni MDCCCLXIX et Leutschius qui philol. Anzeiger I pg. 106 satis acerbe eius censuram egit. Quibus nunc tertium ita me esse comitem uolo ut, quod saepe fit inter philologos, tertiam ipse proponam sententiam. Antequam autem rem adgrediar, eos lectores, qui postquam tres iam eius proverbii quod Platonis menti obuersatum sit formae ab interpretibus excogitatae nec sine studio defensae sunt (*ἀγαθοὶ δειλῶν* ab longe plurimis a scholiasta usque ad Stallbaumium Rettigiumque, *ἀγαθοὶ ἀγαθῶν* a Schleiermachero Lachmanno Ottone Jahnio, *δειλοὶ δειλῶν* ab Meinekio Leutschio) ego ne quartam commendare uelim uereantur hoc metu statim liberabo: subsistam

enim in altera, cuius auctor Schleiermacherus fuit, defendenda: hoc solum mihi uindicans, ut ostendam, ex Platone ipso non posse hanc rem tam luculentis disceptari argumentis, ut si Platonem solum respiciamus, de uera forma proverbii cuiquam persuaderi possit; necesse igitur esse quod adhuc nondum factum esse uidi nos etiam in reliquos accuratius inquirere prouerbii auctores. Platonis autem uerba sunt haec: ἀλλὰ σί, ἡ δ' ὅς, πῶς ἔχεις πρὸς τὸ ἐθέλειν ἂν ἵεναι ἄκκλητος ἐπὶ δειπνον; ἀγῶ, ἔφη, εἶπον ὅτι Οὕτως ὅπως ἂν σὺ κελεύῃς. Ἔπου τοίνυν, ἵνα καὶ τὴν παροιμίαν διαφθεῖρωμεν μεταβάλλοντες, ὥς ἄρα καὶ ἀγαθῶν (Lachm. Ἀγαθῶν) ἐπὶ δαίτας ἴασιν αὐτόματοι ἀγαθοί. Ὅμηρος μὲν γὰρ κινδυνεύει οὐ μόνον διαφθεῖραι ἀλλὰ καὶ ὑβρίσαι εἰς ταύτην τὴν παροιμίαν. ποιήσας γὰρ τὸν Ἀγαμέμνονα διαφερόντως ἀγαθὸν ἄνδρα τὰ πολεμικά, τὸν δὲ Μενέλεω μαλθακὸν αἰχυνητὴν, θυσίαν ποιουμένου καὶ ἐστρωπῶτος τοῦ Ἀγαμέμνονος ἄκκλητον ἐποίησεν ἐλθόντα τὸν Μενέλεω ἐπὶ τὴν θοίνην, χεῖρω ὄντα ἐπὶ τὴν τοῦ ἀμείνονος. ταῦτ' ἀκούσας εἰπεῖν ἔφη, Ἴδως μέντοι κινδυνεύσω καὶ ἐγὼ οὐχ ὥς σὺ λέγεις, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ καὶ Ὅμηρον φαῦλος ὢν ἐπὶ σοφοῦ ἀνδρὸς ἵεναι θοίνην ἄκκλητος. ἄρα οὖν ἄγων μέ τι ἀπολογήσῃ, ὥς ἐγὼ μὲν οὐχ ὁμολογήσω ἄκκλητος ἦκειν, ἀλλ' ὑπὸ σοῦ κεκλημένος.

Conuenit inter omnes et conueniat necesse est ex Platonis sententia siue leuiter eum esse iocatum putamus siue cum Leutschio pg. 108 Antisthenem ceteros id genus Homeri interpretes irridere uoluisse Homerum hoc prouerbium adhibuisse ita quasi esset: αὐτόματοι δειλοί ἀγαθῶν ἐπὶ δαίτας ἴασιν; ex quo quoniam Plato Homerum reprehendit quod corruerit τὴν παροιμίαν, δειλοί ἀγαθῶν non fuisse ipsum prouerbium quod Platonis animo obuersaretur, consentaneum est.

Iam si quis sequi uelit eam explicationem, qua ἀγαθοὶ δειλῶν in uero prouerbio fuisse statuatur, is quaerenti cur Homerus non so-

lum, quod etiam Socrates fecit, mutasse dicatur prouerbium, sed temere ac superbe mutasse, respondere poterit ita: Socratem qui bonos non solum ad minus bonorum sed etiam ad aequae bonorum conuiuia non inuitatos uenire dicat, in eadem permanere sententia, qua bono liceat libertate aliqua uti meritis suis ac uirtutibus freto: Homerum uero, si etiam minus bono idem iuris in eos tribuat quibus inferior est, peruertere totam prouerbii rationem quippe qua uirtuti meritisque iuris aliquid atque licentiae concedatur. Sic esse factum ut Homerus maiorem uim prouerbio inferre diceretur Socrate ipso.

Leutschio uero si quis obsequetur qui post Meinekium ad Athen. T. IV pg. 86 hanc tertiam formam: *αὐτόματοι δειλοὶ δειλῶν ἐπὶ δαῖτας ἔασιν* commendauit, is gradationem illam de qua diximus in eo inueniet, quod Socrates qui bonos ad bonos uenire diceret in generali notione de consortio quod inter pares intercederet manserit, Homerus autem, apud quem minus bonus Menelaus ad meliorem accederet uirum non uocatus, a prouerbii ratione quippe quae ut in latino illo: „similis simili gaudet“ ad morum similitudinem spectaret prorsus uideatur descivisse. Confer Leutschium ipsum l. l. pg. 107 et 108 de hac re disserentem.

Sin quis denique Lachmanno adsentietur, qui cum Schleiermachero praef. ad. Babr. pg. XIX negans „ad Eupolidis acerbitem“ hoc loco respici, Platonem de forma: *ἀγαθοὶ ἀγαθῶν* cogitasse dixit atque quod consequens erat, *Ἀγάθων* ἐπὶ δαῖτας iussit scribi, ei id discriminis interesse uidebitur inter Socratem et Homerum, ille ut putetur in lenissima mutatione substituisse, *Ἀγάθων* dicens pro eo quod est *ἀγαθῶν*, ita ut ludibundus bonorum notionem ad singularem hominem cui esset Bono nomen transferret, Homerus contra et uerba deseruisse et peruertisse totam sententiam. Καὶ autem illud ante

'*Ἀγάθων*' uocem positum quam particulam et Leutschius et Rettigius huic sententiae obstare dicunt ne sic quidem explicatione carebit: posse etiam pro generali bonorum notione lubibrii causa hominem aliquem inseri, cui lepidi casu nomen sit ex eadem radice derivatum: quod igitur καὶ particula ante '*Ἀγάθωνι*' dativum conlocata est, eo pertinet ut in hac ipsa uoce illa mutatio deprehendatur; διαφθεῖρειν deinde uerbo lenis mutationis uel interpolationis notionem inesse iam Astius contra Schleiermacheri interpretationem recte significauit; cui accedit quod in iocosa oratione non est cur anxie uerba premamus.

Iam vero uoces audio conquerentium sic si explicetur Platonem leuissimo lusu uerborum usum esse statui;⁵⁾ quod facile concedo ita tamen ut dicam id genus nugas a Platonico Socrate minime esse alienas; qui enim efficias ut in eis quae sequuntur satis ineptis illis si morosus iudex esse uelis de Homeri temeritate et superbia qua uim prouerbio intulerit, grauem sententiam inesse uel si dis placet diuino Platonis ingenio dignum lusum nobis ostendas? in leui re etiam leuia ioci causa ab eo admitti haud erit difficile exemplis demonstrare. Neque obstabo equidem si quis Agathonis aliquam irrisionem in his uerbis deprehenderit, qua in dubium quodammodo uocetur, num omnibus numeris dignus sit homo ille praeclaro quo utatur nomine: ne id quidem abhorret a Socratica ironia, quae quam late pateat etiam in Conuiuio quamque acerbe in Agathonem ipsum inuehatur non est quod longius demonstrum. Eodem modo ut hoc loco cum Schleiermachero Lachmannoque factum esse puto Agathonis nomine lusit Aristoph. Ran. 84 ἀγαθὸς ποιητὴς, ubi conferas etiam u. 85: εἰς μακάρων ἐὼς χίαν, in quibus uerbis Macedonum conuiuuiis, ad quos se contulerit

⁴⁾ Sic re uera existimare uidetur praeter Rettigium et Leutschium etiam V. Fritzscheius ad Lucian. Comu. 12.

poeta, adludi Ritschelius uidit. Eis uero grammaticis, qui in elisione uocalis in hoc datiuo *Ἀγάθωνι* tantopere offendunt, quamuis notum sit in Homero eius generis exempla quaedam inueniri (cf. La Roche homerische Untersuchungen pg. 115), ut *Ἀγάθωνι* hoc loco plenam formam legant propono: quamquam non desunt eius generis adnominations, quae in accentu solo mutato positae sunt, ut recte recitando tantum lepos qui in eis inest, ea aetate qua accentus nondum scribebantur, potuerit intellegi. Sic memini Aristophanem loco quodam in *δημος* et *δημὸς* uocibus ludere. Nostro autem loco *Ἀγάθων* datiuus dupliciter in pronuntiando ab *ἀγαθὸν* genetiuo differebat, et accentu et synaloephe, quam neglexisse Hegelochus histrioni in Euripideo illo *γαλήν'* ὄρω fatale fuisse constat: adeo erant teretes Atheniensium aures et earum rerum capaces.

Ex Platonis igitur ipsius uerbis et oratione quod prouerbium ludibundus adhibere et mutare uoluerit, uix ad liquidum demonstrari posse mecum iudicabis: tres enim illae ab interpretibus diuersis initae interpretandi uiae eodem iure possunt uel defendi uel oppugnari. Qua causa eo equidem adducor ut argumenta mea extrinsecus petam h. e. ex eis quae aliunde de prouerbis huius generis sunt tradita: Iam cum illud quod dicitur prouerbium *αὐτόματοι ἀγαθοὶ δειλῶν* praeter Platonis dubium locum non nisi aequae incerta Eupolidis auctoritate niti uideamus, alterum uero illud: *αὐτόματοι δειλοὶ δειλῶν* nullo omnino exemplo probatum esse nec a Meinekio nec a Leutschio, nec puto unquam probari posse, nonne consentaneum est Platonem quoque ipsum illud: *αὐτόματοι ἀγαθοὶ ἀγαθῶν* in mente habuisse quo omnes ceteri qui de his rebus loquuntur usi esse uidentur et antiquioribus et recentioribus temporibus, idem quod Cratinus etiam ante Platonem expressis uerbis antiquum esse dixerat?

Inquirenti denique in ueram prouerborum formam ne haec quidem quaestio erit neglegenda, aptaene sint et accommodatae ad humanam naturam sententiae quae in eis inueniuntur. In quo licet concedamus in proverbii quoque interdum mirabilia reperiri, tamen si optio nobis data sit ea potius eligamus oportet quae non sint contra omnium opinionem: tria autem illa prouerbia si quis tibi proposuerit ut eligas id quod et simplicissimum sit et maxime conuenire uideatur cum Graecorum humanitate, proclius tibi erit optio: nullus enim dubito quin statim electurus sis id quod nos in principio posuimus, cuius rei causas non est cur longius exponam; locus tantum fuit attingendus. Quod contra est in reliquis duobus: etenim acerbi rustici bellicosi hominis est pro uirtute sua atque fortitudine tanquam ius suum persequi ut gratis ab alio qui ipso inferior sit pascatur; malos denique ad malos sponte uenire non inuitatos, quae tertia forma est proposita huius prouerbi a uiris doctis, id non sine contemptu et reprehensione dici posse arbitror. Veri igitur simillimum hoc mihi uidetur omnem illam de duplici prouerbi forma opinionem, in qua statuenda quicumque de eo disseruerunt consentiunt exortam esse ex falsa loci Platonici interpretatione; quae irreperere non poterat, si apostropho et accentu Platoni indicare licuisset eam quam Lachmannus proposuit scribendi rationem.

Vt igitur ad finem tandem perueniatur, uides a me summam in Platonis loco interpretando esse adhibitam moderationem ut ex solo illo rem disceptatum iri desperarem. Hoc uero effectum esse opinor, Schleiermacheri Lachmanni Iahnii interpretationem ceteris explanationibus si uerba per se spectentur non esse inferiorem, superiorem autem si ut par est etiam reliqua respicias argumenta. Quod si quis

malit in uulgata explicatione perseuerare, necesse est concedat errasse Platonem: ignorasse eum proverbium illud quod uulgatum fuisse uidimus et ita quidem ignorasse ut cum ipse idem adhiberet se lepida mutatione id effecisse putaret, Eupolidis fortasse parodia deceptus. Quod quam parum sit probabile ipse uiderit.

Hoc autem prouerbum, VIRI GRAVISSIMI: ΑΥΤΟΜΑΤΟΙ Δ' ΑΓΑΘΟΙ ΑΓΑΘΩΝ ΕΠΙ ΔΑΙΤΑΣ ΙΑΣΙΝ, quod siue statuimus Platoni notum fuisse siue quod plerique existimant a philosopho illo ignorante per iocum tanquam inuentum, apud Graecos saepe usurpatum esse demonstrauius, nostra etiam aetate ualet atque ualebit quamdiu erunt boni homines. Bonos enim inter se tam arto uinculo coniunctos esse oportet ut praeclarum illud ΚΟΙΝΑ ΤΑ ΤΩΝ ΦΙΛΩΝ multiplici ratione uerum esse sentiant. Ex praecepto autem illo si non uerbis tantum sed re ei obsequamur quantum laetitiae in rebus secundis quantum in aduersis solacii nascatur nostrum non est hoc loco exponere cum suus quemque usus doceat: hanc uero bonorum uirorum communionem minime eos neglegere decet, qui optimarum artium sapientiaeque doctores se esse uolunt quibus hoc est propositum, ut quantum fieri liceat per humanum naturam ipsum illud Platonis summum bonum ac pulchrum adsequantur, ut quam

proxime accedant ad diuinam ueritatem, ut id munus exerceant et candidis et ardentibus animis. Magna uero singulorum rerum et multitudine et uarietate quae et in natura et in rebus ab hominibus gestis animis nostris occurrunt cum sit effectum ut uniuersa omnium rerum scientia innumerabiles in partes singulasque disciplinas diuideretur, quas nullum unquam saeculum plures uidit quam nostrum, id quoque haud raro accidit, ut in tanta cum studiorum tum ingeniorum uarietate contentione aemulatione commune illud omnium disciplinarum uinculum obliuiscantur etiam praeclari homines. Optime igitur ac sapientissime institutum est ut essent quaedam sacra sollemnia quibus ad communes epulas boni uiri conuocarentur, ut omnes Litterarum Vniuersitates quae quidem Germanicae doctrinae et libertatis sedes sunt eos dies festos haberent et celebrarent summa ciuium laetitia, quibus uel natae uel feliciter sunt auctae. His enim diebus festis animi qui antea erant in singulis rebus accurate pertractandis et quasi cum puluisculo exhauriendis defixi altiora rursus spectare coguntur et illud in memoriam reuocare, quam arte cohaereant fata uicissitudinesque singularum artium ac disciplinarum cum omnium studiorum liberalium uel secundis uel aduersis rebus, cum ciuitatum populorum hominum fortuna ac salute.

Ad tales igitur **ΑΓΑΘΩΝ ΔΑΙΤΑΣ** quae a uobis Boni ac Pulchri sectatoribus splendidissime instituuntur in memo-

riam celeberrimae Vestrae Vniuersitatis Ludouico-Maximilianeae ante hoc CCCC annos institutae nos quoque Turicensis Vniuersitatis ciues accedimus non ita quidem **ΑΥΤΟΜΑΤΟΙ** ut **ΑΚΛΗΤΟΙ** ueniamus — liberalissime enim atque humanissime illud: **ΚΟΙΝΑ ΤΑ ΤΩΝ ΦΙΛΩΝ** etiam ad nos pertinere rati, qui extra Germanici imperii fines ciuiles incolumus, sed ut nolimus esse extra fines germanicarum litterarum, nos inuitastis — sed accedimus laeti lubentesque. Eorum autem nostrum, qui conuiuii participes alius alia uel difficultate uel necessitate impediti non nisi absentes et mentibus esse possumus, interpretes erunt ei uiri quos legatos ad uos mittimus, quorum unus ipse terrae Vestrae ciuis insigne exemplum praebet uel peculiaris quod inter Bauariam et Heluetiam intercedit consortii nec ita rarae praeceptorum etiam inter Vestras et nostras Academias permutationis. Hi uiri Vobis ipsi declarabunt ex animi sententia Vobis nos gratulari ea quae per quattuor haec saecula feliciter adsecuti estis, declarabunt uero eidem quam uehementer optemus ut nebulae illae nuper Vobis inlatae unde „nubilare coepit“ Vestrae Vniuersitati, mox diffundantur inuicto Solis h. e. Veritatis ipsius splendore. Valete et festinationi breuitati leuitati gratulatorii huius libelli ignoscite.

